

OUDER WESTLAND

In deze rubriek wordt teruggeblikt op een historische periode of gebeurtenis in Westland.

Hij heette Erich Schmidt, was Duits marinesoldaat, is vrijwel zeker dood. Op de hierbij geplaatste foto ziet Erich er ontspannen uit. In badjas, 'gewapend' met tennisracket, loopt hij uit zijn schuilplaats naast een schijnwerperstelling bij Stuifkenszand in Hoek van Holland.

▲ Een Duitse soldaat maakt een (toeristisch) plaatje van Westlandse kassen. FOTO COLLECTIE JEROEN RIJPSMA

▲ Marinesoldaat Erich Schmidt. FOTO COLLECTIE PETER DE KROM

Lekker weg in een bezet land

Rien van den Anker

Erich was, nadat de Duitsers Nederland waren binnengevallen, gelegerd aan de kust. De Duitse bezetting was nog jong, de verhoudingen tussen de militaire bezetters en de lokale bevolking waren af-tastend, tussen vriendelijkheid en vijandschap. Ondanks verduisteringsmaatregelen, avondklok en reisbeperkingen was het dagelijks leven nog dragelijk voor de burger. Niemand wist ook hoelang het zou duren, veel Duitsers dachten voor altijd, veel Nederlanders vreesden dat.

De eerste anderhalf jaar was de bezetting vrijwel alleen maar zichtbaar aanwezig in de vorm van militairen. Ook in kustgebieden zoals het Westland. Veelal gehuisvest in hotels of gevorderde panden, en frequent het straatbeeld bepalend. Goed ook voor de middenstand, ze kochten hier wat in Duitsland al op de bon was.

Nylons, fietsbanden en bonbons gingen als pakketjes naar huis. Na enige tijd waren die Duitse soldaten steeds meer een bijna normaal straatbeeld. Ook bij de soldaten groeide – ongetwijfeld misten zij de Heimat – na maanden een moeizaam begin van een soort thuisgevoel.

Hoffelijkheid

Ze gingen 's avonds wel eens uit, bezochten cafés en restaurants. Op vrije (weekend)dagen gingen ze ook naar de film of naar plekken waar gedanst werd. Van hogerhand hadden ze strenge instructies om beleefd te zijn,

vriendelijk te zijn naar de lokale bevolking en zeker geen ruzie of amok te maken. Dat was ook wel verstandig want 'Berlijn' vond sowieso dat de bezette Nederlanders ervan overtuigd moesten worden dat de oosterburen het goed met ze voor hadden. Dat hun bezetting geen bezetting was maar vriendelijke achtergronden had: in vrede onderdeel worden van het Groot-Germaanse Rijk.

Een vechtpartij met lokalen betekende voor een soldaat ook het risico dat hij voor straf naar het (oost)front zou worden gestuurd. Zeker de eerste jaren was het voor een soldaat van de Wehrmacht eigenlijk best aantrekkelijk om in het bezette Nederland te verblijven.

Een tweede reden voor dit charme-offensief was dat de soldaten hun eigen thuisfront met brieven, vaak met foto's, konden laten zien waar ze wa-

ren en ook hoe aangenaam het verblijf hier was. Zo kon ook moeder thuis ervan kon worden overtuigd dat nazi-Duitsland én Hitler met hun aanwezigheid hier alleen maar iets goeds deden.

Veel Duitse soldaten waren direct gecharmeerd van Nederland, een land dat de meesten niet of nauwelijks kenden. Hooguit van foto's uit toen nog beperkte geïllustreerde magazines. Molens, polders, dijken, tulpen, klompen en klederdracht.

De meeste militairen, zeker uit midden- en zuid-Duitsland, hadden ook nog nooit de zee of het strand gezien. Leerden voor het eerst dat een drukke werkdag kon worden afgesloten met strandbezoek, pootje baden of een duik in de branding.

Wanneer ze enkele vrije dagen hadden werden ze ook dagjestoeristen. Dan gingen ze naar Schevenin-

Wanneer ze enkele vrije dagen hadden werden de soldaten ook dagjestoeristen

gen, Den Haag of Delft. Ook zulke tripjes werden gestimuleerd door de legerleiding. Weer met dat tweede doel: sympathie kweken en het thuisfront gerust stellen.

Populair waren musea. In Westland gelegerde militairen gingen dan naar Den Haag of Delft, maar ook naar Amsterdam. Een dagje Rotterdam stond vaak op het programma waarbij – noem het maar een soort ramptoerisme – ook het compleet plat gebombardeerde centrum van de Maasstad werd gezocht. En de complete groep militairen, onder wie vanzelfsprekend veel nationaal-socialisten, op de foto ging met op de achtergrond de puinhoop. Voor ons natuurlijk smakeloos, maar naar thuis kon propagandistisch worden uitgelegd hoe het (anti-Duitse) Nederlandse leger snel was verslagen.

Duitse provincie

Lekker weg in bezet Nederland duurde overigens niet zo erg lang. Na zo'n twee jaar liet de bezetter zijn macht meer en meer, vooral ook bestuurlijk en politiek, gelden. Nederland moest meer Duitse provincie dan *Urlaubsort* worden.

De eerst nog zo vriendelijke relatie tussen onderdrukker en onderdrukten werd verhardde zich. Het strand werd minder gezellig omdat zand en duinstrook steeds meer militair gebied werden als onderdeel van de gigantische Atlantikwall. Slechts op kleine, mijnenvrije stukjes konden de Duitse militairen in zee zwemmen. Gebieden die toen al streng verboden waren voor de Westlanders.

BROCHURE

Eén regel over toeristisch Westland

„De in Westland gelegerde militairen bleven in hun vrije tijd niet rondhangen in hun barakken of inkwartieringsadres, maar verkenden hun nieuwe verblijfplaats”, schrijven Jeroen Rijpsma en Peter de Krom in het hoofdstuk 'Duitsers

schieten foto's in het Westland' van het *Historisch Jaarboek Westland 2020*. Beiden hebben unieke foto's met 'toeristische' beelden vergaard. De Duitse legerleiding stimuleerde die toeristische nieuwsgierigheid met brochures.

Het voor de soldaten gemaakte reisgidsje *Die Niederlande Deutsch gesehen* bevatte slechts één regel over het Westland: *Südwestlich von Den Haag liegt das Westland, auf dem in unendlich vielen Treibhäusern Weintrauben,*

Tomaten, Gemüse und so weiter zur Reife gebracht werden. Den Haag, Delft en Rotterdam werden aangeprezen. Zo ook Scheveningen met de Pier en het Kurhaus, maar ook musea, diergaarde Blijdorp en Spido-boottochtjes.